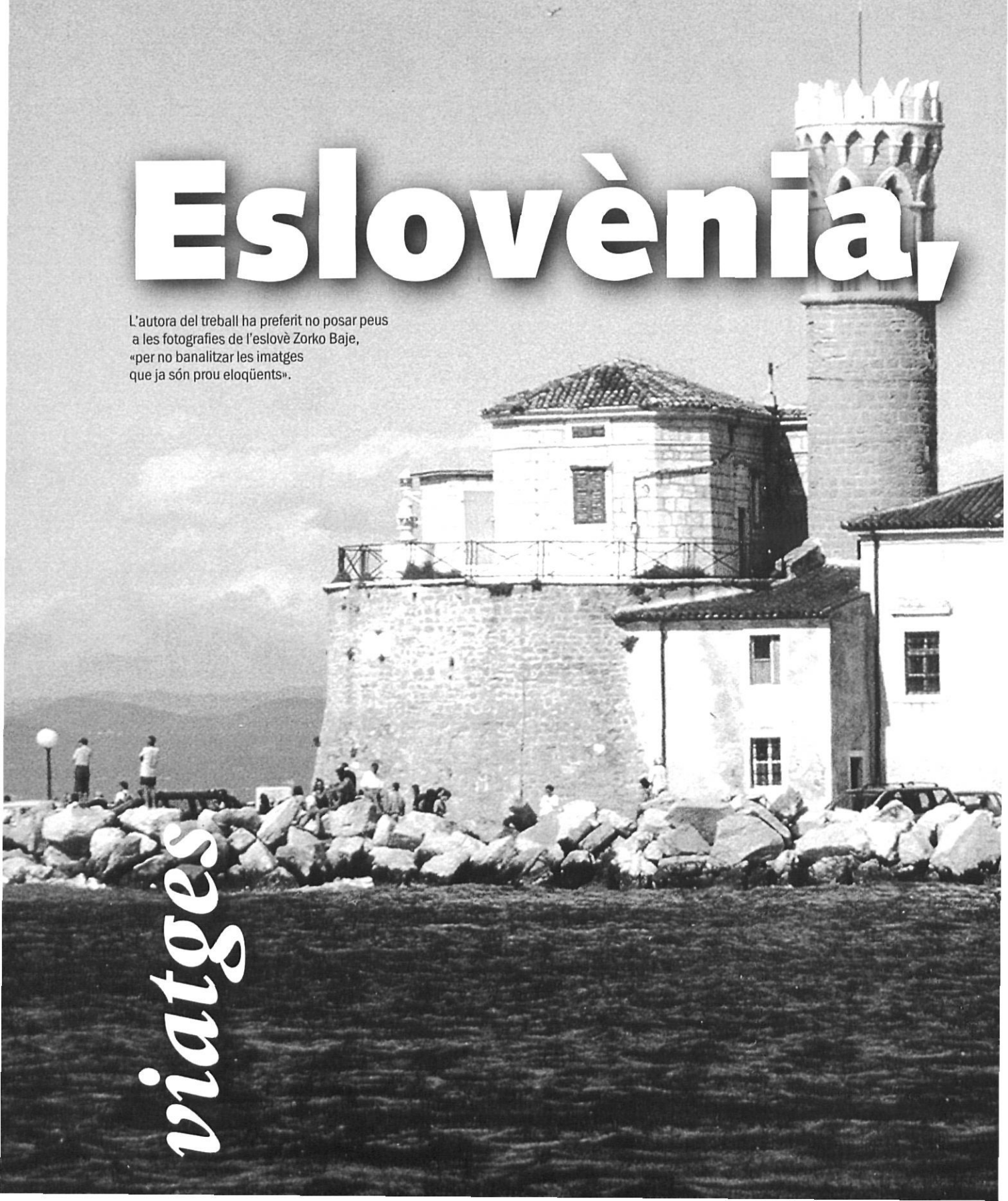


Eslovènia,

L'autora del treball ha preferit no posar peus a les fotografies de l'eslovè Zorko Baje, «per no banalitzar les imatges que ja són prou eloqüents».

viatges



el cor d'Europa

Miriam Diez i Bosch — La tenacitat d'aquest poble centreeuropeu va convertir-lo de territori annexionat iugoslau a república independent en només deu dies. Eslovènia, autèntic enclavament estratègic, viu avui la seva imminent entrada a Europa amb una certa cautela. Se sap petita però poderosa. Aquesta república és terra de poetes crescuts en un petit tapís geogràfic amb els Alps, la mar Adriàtica i planúries precioses. Sense els Balcans, especifiquen ells mateixos. Perquè Eslovènia i els Balcans són dues realitats que si bé han conviscut no es reconeixen germanes. Orgullosos del seu procés d'independència, un dels més ben portats i implacables dels darrers decennis, els eslovens viuen una constant polaritat: una superioritat envers les altres exrepúbliques iugoslaves, de qui se senten allunyats, i un cert complex d'inferioritat per ser un país petit amb una llengua minoritària i una independència recentíssima..

Per què Eslovènia?

Els déus o els daus, com diria un dels meus companys de pis més lúcids, han propiciat que visités Eslovènia en cinc ocasions en l'arc de deu anys. La vaig conèixer el 1990, una Eslovènia que estava a punt de deixar el règim comunista i trencar el cordó umbilical amb Iugoslàvia, i l'he tornat a trepitjar en el darrer període, deu anys després. Entre les mil diferències observades i viscudes, la més evident és el procés de visibilització que ha viscut la república. De pràcticament no existir en el mapa, de ser vista —erròniament— com a part d'una zona en conflicte i guerra, Eslovènia ha passat a ser una coqueta *partner* de la Unió Europea, un destí habitual per a fires i congressos, un lloc turístic idíl·lic, una petita Europa molt propera i molt llunyana al mateix temps. Sense



FOTOS DE ZORKO BAUC



endinsar-nos en estadístiques precises, és força evident que, entre la nostra catalana gent, Eslovènia encara roman una desconeguda. Se la confon amb Eslovàquia i se l'emparenta ràpidament amb el conflicte balcànic. Ja a l'inici del meu primer viatge vaig trobar-me amb aquests prejudicis. La indubtablement competent però despistada senyora de la RENFE de Girona que aquell agost del 1990 em va vendre el bitllet de només anada Girona-Ljubljana em va advertir que seria millor no visitar aquella «zona en conflicte»: «Els trens no hi arribaran, els ponts estan destruïts: hi ha la guerra!». Em va vendre el bitllet tornant a insistir en la perillositat d'aquell viatge que jo, jove i despreocupada, volia emprendre. La desinformació, la manca d'interès o ambdues coses alhora han emboirat la visió que nosaltres, l'altra Europa, hem tingut d'aquestes repúbliques. A 1.200 quilòmetres de Girona, el trajecte ferroviari no és còmode, per la quantitat de trens que cal prendre. Quan aquell estiu del 1990 vam deixar Itàlia enrere i el comboi s'endinsà en terres eslovenes, ens van despertar amb puntades de peu demanant-nos els passaports, que van quedar foradats pel timbre, on va quedar clar que érem a Slovenija. L'amabilitat no és el primer tret que recordo dels eslovens, però sí l'últim. Se'ls ha definit com a freds, desconfiats, orgullosos, adustos i excessivament treballadors. L'auto-critica és, però, una seva característica molt arrelada, que unida a l'autoironia constitueixen la força d'aquest poble. Eslovènia es pensa i repensa constantment.

Aquella primera incursió a Eslovènia em va deixar la impressió d'una burocratització excessiva, una certa indiferència vers els clients als comerços barrejada amb una mena de ràbia sense direcció, sense enemic concret. Carrers buits, una capital grisa i funcionària, un idioma dur i ple de consonants. Les altres visites al país, deu anys després, tenen poca cosa en comú amb aquella visita pionera. Eslovènia ara no és grisa sinó plena de colors. No

són dades sinó noms. Són la Duska, en Milan, en Robin, en Srecko, la Tatjana, en Iuri...

Encara avui, des d'algunes oficines de correus de casa nostra, Eslovènia surt a l'ordinador dins de les sigles YU. Jo no ho hauria advertit si no fos perquè qui rep les meves missives m'adverteix de l'equívoc. El fantasma iugoslau està més ancorat en els altres que en els mateixos eslovens.

Independitzar-se sense traumes

Eslovènia, va viure fa deu anys una guerra amb xifres precises, a diferència dels altres conflictes bèl·lics de les exrepúbliques iugoslaves. Un màxim de vint-i-cinc morts i deu dies de guerra van dur Eslovènia a la independència. Després d'un període en què la mirada eslovena ja no estava més fixada en Belgrad sinó cap al nord, Eslovènia va provocar la guerra. La primavera del 1990 va convocar les primeres eleccions lliures després de 45 anys de comunisme. El desembre del mateix any, un 90% dels eslovens es mostraren partidaris de la independència. Així, els eslovens van encetar deliberadament la guerra amb l'exèrcit federal. Per tal d'aconseguir el suport de la comunitat internacional, es va assumir el control dels llocs de bloqueig a la frontera. La guerra va durar deu dies. Les reclamacions no eren territorials ni relatives a minories ètniques, així que el govern iugoslau, concentrat en altres qüestions, va consentir un armistici proposat per la Comunitat Europea. Eslovènia, doncs, el 25 de juny del 1991 va declarar formalment la independència, una de les menys traumàtiques a l'Europa dels últims decennis. Belgrad va donar per perduda la batalla amb molta rapidesa: volia concentrar-se en les altres repúbliques d'aquella antiga Iugoslàvia que s'estava desmembrant. Eslovènia, amb unes Forces de Defensa Territorial creades en època de



Tito, va ser eficaç i contundent i es va desfer dels lligams artificials que la mantenien vinculada a una realitat externa a la seva identitat. La guerra va ser fàcil: els arsenals d'armes d'Eslovènia no havien patit cap desgast com els de la veïna Croàcia i estaven pràcticament intactes. El fet que Eslovènia fos compacta pel que fa a la població ètnica va ser un element decisivament positiu. La idea d'una Gran Sèrbia no l'afectava, perquè el nacionalisme de Belgrad no tenia res a veure amb les seves aspiracions nacionals.

Va entrar a formar part de les Nacions Unides el 22 de maig del 1992. Va demanar l'ingrés a la Unió Europea el 10 de juny del 1996.

Segons una enquesta a la revista *Nova Revija*, el 82% dels quadres de l'Estat provenen de l'antiga nomenclatura comunista. Aquest fet provoca una barreja de desconfiança i apatia política general. A final del 1991, just després d'aconseguir la independència, el Parlament va votar la privatització dels béns estatals, una mesura que ha afavorit majoritàriament als excomunistes, que han passat d'administradors a propietaris.

Els Balcans? Una altra història

Els prejudicis o la ignorància han posat Eslovènia al sac dels països balcànics. Aquesta etiqueta ofèn els eslovens, que no se senten vinculats ni geogràficament, ni políticament, ni religiosament als Balcans. Malauradament, la construcció d'una Iugoslàvia unida els va incloure en aquest tapis forçat, però la independència ha fet que Eslovènia redefineixi la seva identitat allunyada d'estereotips balcànics. Els Balcans són una altra història, propera de manera relativa. Belgrad està a centenars de quilòmetres de Ljubljana, en canvi Venècia o Viena estan a la cantonada.

La llengua eslovena és d'escriptura llatina. La submissió al segle IX a Carlemany va portar tant





Eslovènia com la veïna Croàcia a un cristianisme llatí occidental. La tradició religiosa, per tant, també l'allunya de l'ortodòxia de les altres zones.

Eslovènia pateix un cert complex de superioritat vers les altres repúbliques de l'ex-Iugoslàvia, una superioritat que queda neutralitzada quan mira cap a «Europa».

La veritable «balcanització» d'Eslovènia pot consistir únicament en el creixent nombre de refugiats que entren al país, sobretot bosnians.

Varietat geogràfica dins una homogeneïtat ètnica

Eslovènia és considerada un tresor verd, el pulmó d'Europa, una reserva no només natural sinó també cultural emmarcada pels Alps, el Mediterrani i la planúria Pannònica. Aquesta república és extremament variada, verda, accessible i al mateix temps inexplorada. Limita amb Croàcia, Hongria, Àustria i Itàlia. Els indrets subterranis són un gran al·licient i permeten conèixer el país des de dins. Les coves de Postojna, la ciutat càrsica, presenten una Eslovènia amagada i misteriosa, freda, humida, aturada en el temps. El tren que et condueix per aquestes grutes és el tren subterrani més antic del món. La temperatura és de vuit graus. A la cova hi ha un exemplar d'amfibi cec, el *Proteus anguinus*. La senyora que ens va oferir amablement un cafè a la cova principal ens va fer saber que és l'únic del món. Fora de les grutes hi ha un bar rústic, sobre un pont de fusta. Hi vam prendre un vi deliciós mentre un dels encarregats del transport subterrani ens il·lustrava sobre la història i la construcció del tren que ell orgullosament condueix.

Els castells poblen tot el territori, alguns tenen aspecte medieval, altres són refinats. Tots vénen acompanyats de llegendes. El de Predjama és una original construcció dins una roca immensa.



Ljubljana: en eslovè, 'la meva estimada'

Una autopista que no té res a envejar a les alemanyes arriba a Ljubljana, una de les capitals europees més petites. Un triple pont blanc introdueix el caminant a la zona antiga. La ciutat té un aire cosmopolita i senyorial i un barri vell encantador, situat entre el riu Ljubljanica i el castell medieval obra del cèlebre arquitecte Plečnik. Els soterranis del castell, de pedra i fusta, estan oberts fins a la matinada i s'han convertit en un local de disseny espectacular. La ciutat, amb zones de vianants farcides de cafeteries i locals acollidors, té una barreja realment interessant d'elements alpins, barrocs, modernistes, avantguardistes...

Els eslovens estan orgullosos de l'amalgama que porten dins: una certa nostàlgia fruit de les connexions amb l'est europeu, ben palesa a la música tradicional, i una impecable lògica hereva de la petjada germànica. Aquesta nostàlgia, lògica i poesia s'uneixen perfectament a Ljubljana. El centre de la ciutat ha rebut un impuls de remodelació a partir dels anys 70. L'urbs, feta a la mida humana i amb una forta empremta estudiantil, és una capital europea poètica, definida per molts com la petita Salzburg, metàfora desgraciada a ulls dels eslovens, que no veuen comparable un bonic indret de províncies austríac amb tota una capital com la seva.

El llenguatge de les flors és obligat per entendre l'esperit eslovè. A Ljubljana hi ha una quantitat sorprenent de botigues de flors, i sobretot als mercats i a les places les velletes amb els mocadors al cap aconsellen els clients, que no se senten atabalats ni pressionats sinó convidats a comprar alguna de les meravelles de rams que elaboren amb edelweiss, calèndules o margarites salvatges.

Ljubljana és més petita del que hom pot imaginar, tenint present que compta amb Parlament,

Govern, ambaixades, seus de bancs... En època romana rebia el nom d'Emona; sorprèn per la seva provincialitat cosmopolita i per la seva potent xarxa cultural. Etimològicament Ljubljana vol dir 'la meua estimada', del verb *ljubezen*, 'amor' en eslovè.

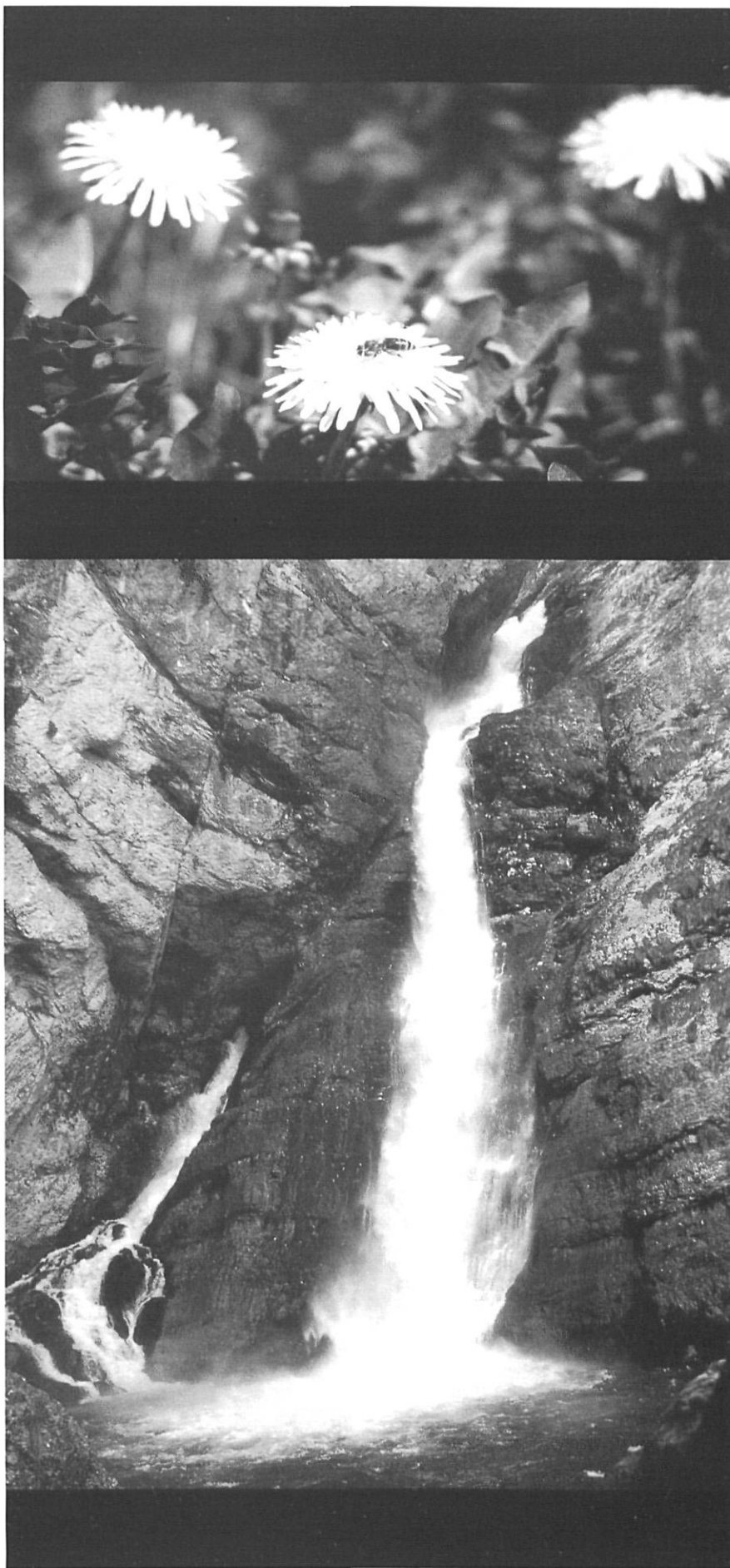
Eslovènia és un país ideal per als congressos. Balnearis i hotels s'han especialitzat en aquest tipus de trobades. Les estades a centres termals com Rogaska Slatina són un dels destins preferits per molts europeus. La posició estratègica del país facilita la seva candidatura per a encontres internacionals.

El joc institucionalitzat també és un dels atractius forts del país, que té deu casinos. «Són per als italians», em va comentar una noia que hi treballa, la mare d'un entremaliat eslovè que es diu Luka. De fet, des de la zona de Trieste i Venècia en tres quarts d'hora hom es situa tranquil·lament en aquest país. Els casinos més visitats són els de Nova Gorica, a la frontera amb Itàlia. El més antic té trenta anys i està situat a la turística Portoroz. És habitual que els dissabtes a la nit els veïns de taula d'un restaurant qualsevol siguin italians que van a passar la nit o el cap de setmana a Eslovènia. En Rok, un dels treballadors d'un restaurant de la zona, s'ha espavilat a parlar italià i em va fer saber que havia passat unes vacances a la Costa Brava. En un mateix dia seria possible banyar-se a Portoroz, el litoral Adriàtic, visitar el Cars i la planúria i anar a esquiar als Alps.

El país, posseïdor de mil tonalitats de verd, té el til·ler com a símbol nacional. El til·ler més venerat és el mil·lenari Najevska Lipa.

Bled, imatges de postal

Bled, ciutat de postal amb un llac idíl·lic sota les muntanyes, és un dels indrets més visitats del país. Agatha Christie o Willy Brandt passaven temporades en aquest llac de propietats benèfiques. Junta-ment amb Bled, és de visita obli-



gada Piran, petit enclavament bohemí a l'altra riba de Venècia, a la frontera amb Croàcia. Piran, amb el seu inconfusible campanar d'estil venecià (còpia del de Sant Marc de Venècia), és un poblet marítim, emmurallat, que s'endinsa al mar.

La costa eslovena, reduïda a uns escassos 46 km, s'obre per la part italiana amb aquest enclavament. Piran és un poble mariner, amb petits cafès, una plaça dedicada al compositor Tartini, nascut a la població, i desenes d'esglésies. En Robert i la Tatiana, una parella jove, ella florista i ell joier, em fan saber entre pastís i pastís que Piran es buida de jovent. La sensació no és aquesta, perquè s'observen grups a les muralles, a la plaça... però són forasters. Piran es considera un reducte comunista. No és estrany entrar en un restaurant i anar menjant el marisc típic de la zona sota un quadre de dimensions gens menyspreables del mariscal Tito. A pocs quilòmetres hi ha Koper (Capodistria), la ciutat cap del litoral adriàtic. És un centre industrial, comercial i històricament fort. La Llotja, a la plaça de la catedral, és avui un cafè porticat, situat a la Titov Trg ('plaça de Tito').

Deixant la banda litoral i entrant ja a la zona alpina, Eslovènia canvia sobtadament d'aspecte. Les casetes de fusta, les petites capelles als encreuaments de camins i enormes camps componen un paisatge radicalment diferent. Als boscos d'Eslovènia no és difícil trobar llops, óssos, guineus i cérvols. Eslovènia és un paradís per als óssos, sobretot als boscos de Notranjska i de Kolenjska. N'hi ha tants que fins i tot els caçadors en poden matar deu cada any. En alguns restaurants, on la caça és el plat rei, ofereixen bistecs d'ós.

Certes zones encara conserven ruscs amb escenes de la vida quotidiana o religiosa. De fet, l'apicultura està molt vinculada a la terra eslovena. L'ús de la mel hi està molt estès.

Maribor, situada al costat del riu Drava, és la segona ciutat eslovena. La seva proximitat amb Àustria es fa palesa en l'arquitectura i també en el caràcter de la gent. Les semblances amb el país veí són evidents per al visitant, que farà molt bé de no explicitar-les. Maribor té una universitat pròpia i una sinagoga del segle XV, a més de nombrosos castells i museus.

Un país amb una gran cultura

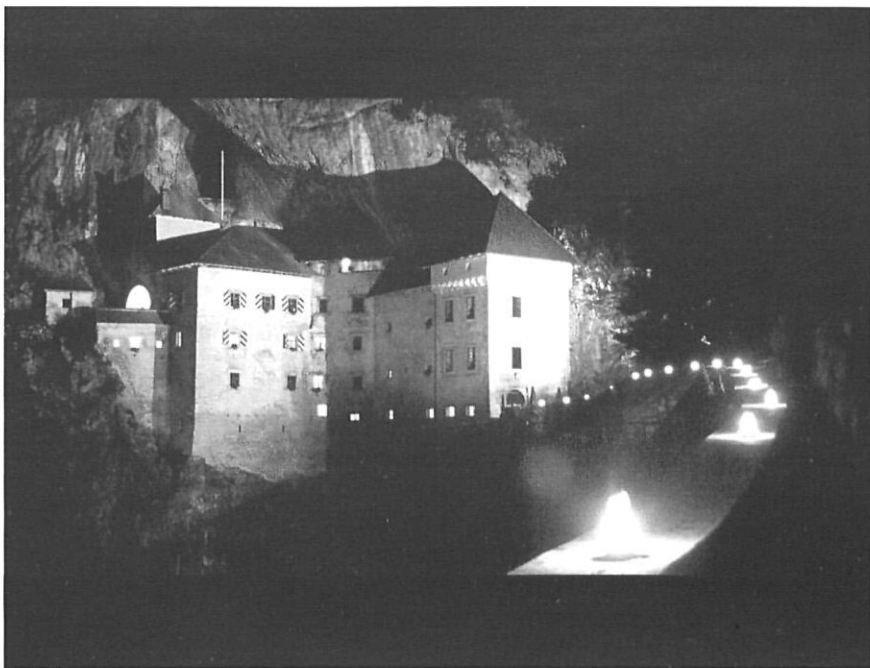
Eslovènia és un país d'artistes, un petit món antic altament vinculat a l'art. L'heroi nacional no és un militar sinó un poeta, Preseren, que surt als bitllets de mil tolari i és considerat una glòria nacional. Ell i l'arquitecte Plecnik són les dues figures que els eslovens s'afanyen a presentar a l'estranger. Preseren (1800-1849) va combinar poemes lírics, amorosos, satírics i èpics amb ritmes populars i formes literàries de l'època. És l'inspirador de la consciència nacional.

Ljubljana és una ciutat construïda a redós de la planificació de l'arquitecte Jozew Plecnik, membre de l'escola d'Otto Wagner de Viena. També té un lloc d'honor als bitllets de 500 tolari. El cementiri Zale és una de les joies modernistes d'aquest arquitecte, així com el mercat porticat de la capital i les cases vora el riu. Plecnik va ser un dels renovadors de Praga, i no és doncs una casualitat la simètrica similitud d'aquesta petita Ljubljana amb la monumental Praga. La Biennal d'Art Gràfic, el Festival Internacional de Jazz a Lent (Maribor) o el Festival d'Estiu són algunes de les cites més internacionals en l'àmbit cultural de la petita Eslovènia. El centre cultural multifuncional Cankarjev Dom acull anualment 800 exposicions dins els seus 36.000 m². Tot i el fred hivernal, moltes activitats es desenvolupen a l'aire lliure. L'atmosfera pura (de les més sanes d'Europa, segons l'OMS) ho pos-

sibilita. No hi ha placeta en què no es pugui sentir un cor o un músic solitari. La gent s'asseu amb calma a les terrasses bevent l'aigua Radenska, la «tres cors», símbol popular. La Filharmònica eslovena acaba de celebrar el 300è aniversari de la fundació. El 1701 es va fundar l'Academia Philharmoniconum, que més tard esdevingué Societat Filharmònica, la segona en antiguitat després de la de París. L'òpera de Ljubljana està a l'alçada de les grans sales operístiques europees. El teatre té una tradició fortíssima, sobretot a Ljubljana. La ciutat ha inspirat obres com *Verònica decideix morir*, de l'escriptor brasiler Paulo Coelho. A Eslovènia es llegeix. El diari *Delo* supera les cent mil còpies, que per a un país de dos milions d'habitants no és poc. El cinema es projecta sempre en versió original amb subtítols en eslovè. El 1898, any de la primera projecció dels germans Lumière, els eslovens ja van presentar un primer documental, *Panoràmica de Ljubljana*. Les produccions amb ressò internacional més recents han estat *Paradís Artificial* (1990), de Karpo Godina, presentat a Cannes; *Quan tanco els ulls* (1992), de Slak, o *L'àvia se'n va al sud*, de Vinci Vogue Anzlovar.

L'esport per excel·lència és l'esquí, així com l'equitació a Lipica. La Copa del Món d'esquí alpí a Kranjska Gora i Pohorje són dos punts de referència d'un dels esports més reconeguts del país. El campió Leon Stukelj va guanyar la medalla d'or olímpica a París el 1924, i es convertí en el primer gimnasta eslovè a pujar al podi olímpic.

Eslovènia al febrer, gèlida però festiva, viu plenament el Carnestoltes. Els temuts kuren baixen de les muntanyes a Ptuj, i les típiques màscares folklòriques a Cernika. Aquests personatges omplen els carrers revestits de pells de xai amb cascavells, un espectacle que aterreix i fascina els més petits. S'aturen davant teu, ballen i et dema-



nen a canvi un vas de vi. Una copa de *grappa* o de vi és obligada. L'hospitalitat eslovena no és un tòpic sinó una constant. La peregrinació entre casa i casa acaba convertint-se en una mena de «tasta-grappa» continuat. La *grappa* és sens dubte el passaport que marca l'entrada a la xarxa social eslovena.

La música és present arreu. Malgrat tot, a partir de la Segona Guerra Mundial va desaparèixer moltes cançons populars eslovenes. El trio Trutamora Slovenica ha aprofundit en les arrels de la cultura popular i ha aconseguit recuperar algunes peces amb els instruments originals: el *cymbalom*, la *zvelga* o el *surle*.

La literatura eslovena es mou entre el populisme i el cosmopolitisme, entre el tancament a les fronteres nacionals i l'obertura al món. Aquesta bipolaritat marca el ritme eslovè, des de la seva literatura fins a la seva concepció de la política, la vida, la mort.

És comú trobar tesis segons les quals els pobles eslaus són creacions dels seus poetes en període romàntic. El cas eslovè és paradigmàtic. Es reconeix a la seva llengua i a la seva literatura una capacitat de cohesió extraordinària, que, alimentada amb l'homogeneïtzació ètnica, ha conduït aquest poble a una altíssima concepció de si mateix.

Història d'encreuaments

Diu la tradició que els eslovens es van establir al territori actual entre el segle sisè i el vuitè. El 748 dC passaren a estar sota control dels germànics, primer amb l'imperi franc dels carolingis, que els convertiren al cristianisme, i després al segle IX com a part del Sacre Imperi Romà. S'ha vessat molta literatura pel que fa a l'origen de la nació eslovena. Versemblant, llegendari o històric, el passat d'aquest poble en la mentalitat col·lectiva es remunta a èpoques llunyanes en què havien estat

cohesionats. La invocació d'un passat gloriós, cert o no, ha incentivat els eslovens a reivindicar una història pròpia i particular.

La monarquia austroalemanya conquistà el país al segle XIV i continuà mantenint-ne el control fins al 1918 com a Imperi Austro-hongarès. Durant tots aquests segles es va produir una germanització de les classes altes, mentre que els camperols mantenien la seva identitat eslava, més tard eslovena.

La capital va ser establerta el 1809 per Napoleó. La història moderna eslovena es remunta al 1848, en què els eslovens, dividits en diferents províncies austríaques, van iniciar la lluita per la seva unificació política i cultural, impulsats per l'ambient revolucionari del moment. El 1918 la major part del poble eslovè va entrar a formar part del Regne dels Serbis, Croats i Eslovens –per aquest ordre–, que més tard rebé el nom de Iugoslàvia. Durant la Segona Guerra Mundial gran part del país va ser annexionat a Alemanya, i Itàlia i Hongria se'n van apropiat una mínima part. El 1954, Eslovènia s'uní a la República Iugoslava i hi va romandre fins al 1991, any de la independència.

L'entrada a Europa per la porta gran

L'estabilitat política i econòmica d'Eslovènia li possibilita una entrada feliç a la Unió Europea. Un cop desmantellada Iugoslàvia, Eslovènia va entrar ràpidament a formar part de les principals institucions internacionals. Econòmicament va passar uns moments difícils just després de la independència, però se'n va recuperar veloçment.

L'adhesió oficial va ser demanada cinc anys després de la independència, el juny del 1996.

El juliol del 1997, la Comissió recomanà en el seu dictamen l'obertura de negociacions per a l'adhesió del país a la UE. El febrer de 1999 va entrar en vigor l'Acord Europeu i es van obrir formalment les negociacions.

Les dades macroeconòmiques acosten Eslovènia al mercat lliure europeu, tot i que la seva economia depèn encara massa del sector públic. Políticament i institucionalment compleix amb els criteris, encara que té pendent les reformes del sistema judicial i de l'Administració Pública.

D'altra banda, ha progressat en l'harmonització legislativa amb la UE de sectors com el medi ambient, la lliure circulació de béns, l'agricultura i els serveis.

El pes de l'agricultura eslovena en l'economia no és determinant, i té tendència a disminuir.

En termes macroeconòmics aquest sector no té una rellevància especial, però cal fer-li justícia i reconèixer la funció important que va desenvolupar a l'hora de mantenir l'equilibri social i territorial els primers anys de vida autònoma. La majoria de les empreses agroalimentàries col·lectives han estat privatitzades en virtut de la llei sobre cooperatives.

Eslovènia és un país més ric que Grècia o Portugal. Quan entri a la Unió Europea en serà una frontera exterior.

La permeabilitat o no d'aquesta frontera serà decisiva per fer-ne un pont o una barrera per a la Unió. Eslovènia esdevindrà la porta per a la immigració provinent dels Balcans que vulgui ingressar a Europa.

L'Europa que vol entrar a Europa

A Eslovènia no li costa demostrar que ja és europea. Avui comença a definir-se a partir de si mateixa, sense caure en una autoreferencialitat perillosa. Fins fa deu anys es concebia en relació amb imperis i federacions. L'Eslovènia del 2002 camina sola, amb acompanyament i incentius, però sense crossej. L'estabilitat estesa a nivell polític i econòmic, la creativitat cultural, l'oferta inexplorada de recursos i la barreja de nostàlgia i acolliment de la seva gent són factors que reixen a conduir-la endavant.

Eslovènia pot ser ara el país que mai va ser, i hi avança amb una dignitat admirable, a anys llum de moltes altres nacions. El seu procés d'independència és exportable, recorden als catalans. «Nosaltres, amb molts menys recursos i possibilitats, vam endegar un procés per independitzar-nos», expliquen. La seva independència, però, va ser avalada per un 90% de la població, compacta i convençuda, i Belgrad aviat es va desentendre del problema d'aquests separatistes del nord. Eslovènia es pensa, s'inventa, es projecta. És un jove estat que es va fent a si mateix, amb la maduresa sòlida proporcionada per un passat esquinçat.

Eslovènia és una realitat massa complexa per sentir-se còmode dins una etiqueta. És reduïda en dimensions (la meitat que Suïssa i més petita que l'illa de Sicília) però immensa en possibilitats. Dos substants s'aproximen, sense ofegar-la, a aquesta ànima eslovena: nostàlgia i creativitat. Nostàlgia, com el llegendari local al barri vell de Ljubljana. I creativitat, la d'un poble que ha cregut en si mateix i s'ha inventat. Aquesta és la força d'Eslovènia.

Miriam Diez i Bosch

